

«Over inngangsdøra til Stortinget brenn utelampa dag og natt, heile året.»

NATURVERNFORBUNDETS LEDER ERIK SOLEIM I SIN TALE PÅ ORGANISASJONENS 85-ÅRSJUBILEUM.

Innhold:

Aksjonene avblåst

Fire måneders blokade av innfartsveiene til skytefeltet i Hedmark har gitt resultater. Anleggsstart er utsatt ett år og bevilgningene til skytefelt i neste års statsbudsjett er halvert.

• side 2

For tøft for Volvo

Konkurransen på miljøområdet ble for hard for Volvo, verdens minste personbilprodusent. Dette var en av hovedgrunnene til at svenskene solgte personbil-delen av selskapet til Ford.

• side 5

Dramatisk NU-aksjon

Unni Sulutvedt deltok i en aksjon for sykkelsti og gangvei for Natur og Ungdom da hun ble påkjørt og havnet på bilpanseret til en Mercedes i fart. Bilføreren stakk av. Sulutvedt slapp fra den dramatiske hendelsen med lettere skader.

• side 7

Klimabørsen i full gang

Amerikanske klimagassmeglere har allerede etablert seg på markedet. De formidler blant annet kvoter fra avfallsselskaper som innskrenker utslippene av klimagassen metan fra fyllplasser. Kjøperne finner man i industri som spekulerer i at kvotene vil bli atskillig dyrere når og hvis Kyoto-protokollen trer i kraft.

• side 8

Farlig miljøgift i norske fjøs

Miljøgiften PCB ble brukt som tilsetningsmiddel i maling fram til 1980. Nå viser det seg at malingen også er brukt i fjøs. (Foto: Finn Aasum/Samfoto)

Et hundretalls norske fjøs er malt innvendig med PCB-holdig maling. Til sammen inneholder fjøsene minst 700 kilo av den farlige miljøgiften. 50 gram PCB er nok til å gjøre et tonn jord til spesialavfall.

Offentligheten har ikke vært kjent med at norske fjøs er malt med PCB-holdig klorkautsjukmaling. Opplysningene kommer fram i en rapport fra Det Norske Veritas skrevet i 1997. Deler av rapporten er nå offentliggjort, etter krav fra Naturvernforbundet

• side 3

Miljøinteressens død sterkt overdrevet

Stikk i strid med det mange har trodd; opinionsmålinger viser at miljøinteressen har steget jevnt og trutt på 90-tallet. Tre undersøkte aviser, VG, Aftenposten og Stavanger Aftenblad, trykker flere miljø saker en noen-sinne, viser en ny studie utført

ved Universitetet i Oslo. Profesjonelle miljøorganisasjoner, dramatiske miljø saker og miljøinteresserte journalister er noen av forklaringene, ifølge en litt overrasket forsker, Øyvind Ihlen, ved Institutt for medier og kommunikasjon.

• side 5

Gen-bønner forkrøples

Rundt hver tredje soyabønne som høstes inn i år vil være genmanipulert. Men bioteknologi-konsernet Monsanto har fått uventede problemer. Amerikanske forskere har funnet ut at de sprøytegift-resistente bønnene ikke tåler temperaturer over 25 grader celsius. Forskere ved University of Georgia i Athens har påvist at soyabønnene forkrøples i jordbunn med temperaturer opp mot 45 grader, skriver tidsskriftet New Scientist. Dette kommer som et hardt slag for Monsanto, som ser Brasil og andre varme latinamerikanske land som sitt hovedmarked for soyabønner. ■

Bønder mot McDonald's

Lederen for det franske bondeopprøret mot McDonald's i fjor høst risikerer opp til fem års fengsel og en bot på 50 000 pund (omtrent 640 000 norske kroner), i følge The Times. Småbrukerlederen Jose Bove er blitt en frontfigur i kampen mot industrialisert matproduksjon og de antatte skadene ved USAs kommersielle makt. I august i fjor ledet han an da en McDonald's-restaurant under bygging ble ødelagt i byen Millau august i fjor. Nå befinner Bove seg i Seattle for å protestere mot WTO-forhandlingene. ■

Barsebäck 1 stengt

Tirsdag denne uka ble atomreaktoren Barsebäck 1 stanset.

Sverige har også besluttet at Barsebäck 2, skal legges ned før 1. juli 2001. Atomkraftverket har vært i drift siden 19. august 1971, og leverte før nedleggelsen 60 prosent av elforbruket i Skåne. El-tapet skal blant annet kompenseres ved økt kullkraftproduksjon. Eierén Sydkraft har klaget den svenske riksdagens vedtak inn for EU-kommisjonen, og hevder stengningen er et brudd på EUs konkuranseregler. Høgesta domstolen sa mandag nei til stengningsutsettelse. ■

Flertall mot EU-direktiv

EUs matsminkedirektiv og direktivet om patent på liv møter stor motstand i Norge. De 15 organisasjonene bak nettverket Genmat - Nei takk! går mot patentdirektivet, og mener Stortinget bør vente med en beslutning.

N&M Bulletin
KLAUS TVEDT

Direktivsakene skal behandles av regjeringa i desember, og legges fram for Stortinget i januar. Sp og SV vil bruke vetoretten utfra hensynet til miljø og helse. KrF vil innhente ekspertuttalelser for de tar et standpunkt.

Flertallet av miljø-, livssyns- og bondeorganisasjonene mener direktivene er unødvendige.

Norge har tidligere gått imot bruken av tilsetningsstoffene matsminkedirektivet åpner for, og det er ingen grunn til å myke opp regelverket nå, mener daglig leder i Miljøheimvernet, Dag Endal.

Han får støtte av næringsansvarlig i Forbrukerrådet, Stine Sem:

Det er underlig at matsminkedirektivet skal behandles nå som Danmark har brakt saken inn for EU-domstolen. Saken vil trolig versere to-tre år i rettsystemet. Etter min mening bør Stortinget avvente resultatet av denne saken.

Stor gen-motstand

EU-direktivet om patent på levende organismer møter også sterk motstand. Bondeorganisasjonene vil gå i retning av et mer økologisk landbruk, og mener direktivet er bakstreversk.

Robinson-penger til Norges Naturvernforbund

En av de hjemsendte deltagerne i TV3s Robinson-ekspedisjon donerer penger til Naturvernforbundet.

Kathrin Bjørnstad fra Robinson-ekspedisjonen er blant de hjemsendte deltagerne som blir auk-

Kampanjen Genmat - Nei takk!, som støttes av blant andre Naturvernforbundet, Natur og Ungdom, Norges Bondelag og Framtiden i våre hender, vil ha et midlertidig forbud mot dyrking og salg av genmodifisert mat.

Denne maten er uønsket. De fleste forbrukerundersøkelser viser at opp mot 70 prosent vil unngå genmodifiserte produkter, påpeker Heidi Sørensen på vegne av kampanjen.

Genmat - Nei takk! har tre hovedargumenter mot genmat:

Genmaten er utrygg både for miljøet og for folks helse. Utsetting av genmanipulerte planter kan føre til genetisk forurensning, og ingen kan i dag si at det er trygt å spise genmat.

Uetisk

Bioteknologinemnda skriver i sin høringsuttalelse at et nei til direktivet om patent på liv «vil være et viktig signal om norsk solidaritet med u-landene». Nemnda mener også det er ikke er etisk riktig å patentere planter og dyr, og flertallet anbefaler at direktivet avvises.

Forbrukerrådets Stine Sem støtter opp om argumentet.

Jeg har inntrykk av store deler av bioteknologibransjen vinner fram ved hjelp av lobbyvirksomhet. Denne teknologien kan brukes positivt, men jeg sy-

nes ikke den har blitt det så langt, sier hun.

Ukjente effekter

Ingen vet foreløpig hvilke langtidseffekter såkalt genspleising har på mennesker, dyr og planter. Norge var et av de første land som satte en grense på innholdet av genmodifiserte ingredienser i næringsmidler. EU vil nå sette ned grenseverdien fra to til én prosent, og Statens Næringsmiddeltilsyn, SNT, følger etter.

Vi kommer til å trappe opp kontrollvirksomheten, og er i gang med å utarbeide en ny, strengere merkeordning. Årsaken er bekymringen blant folk flest, sier SNT-direktør Gunnar Jordfald.

Også de store matvarekjedene har merket seg publikums skepsis. Rema, Rimi/ICA, Norgesgruppen og Forbrukersamvirket har alle uttalt at de vil unngå genmat i det lengste. ■

▼ fakta

• **Matsminkedirektivet åpner for økt bruk av fargestoffer, søtningstoffer og andre tilsetninger.**

• **Blant de mest omdiskuterte er syntetiske azostoffer, som kan utløse astma, høysnue og elveblest, og de kreftfremkallende stoffene nitritt og nitrat.**

• **EUs direktiv om bioteknologiske oppfinnelser åpner for patentering av plantesorter og dyrearter.**

• **Direktivene har møtt stor motstand i våre naboland, og Danmark har nå innklaget saken for EU-domstolen.**

sjonert bort av Norges Tele Auk-sjon i form av en middag på restaurant. 31-åringen er en miljøbevisst sivilarkitekt med interesse for byscenografi. Hun ønsker å bygge naturen inn i bygninger. Det burde også kunne bli en interessant middag. Kathrin Bjørn-

stad ble svært irritabel da matrasjonene krympet på Robinson-øya. I tillegg har hun en «hang-up» på rå bacon, ifølge pressemeldingen fra TV3.

Da N&M Bulletin gikk i trykken var høyeste bud 4000 kroner. Fristen for bud går ut i dag. ■

Overraskende om media og miljø

Avisene trykker flere miljøraker enn noensinne og folk er blitt mer opptatt av miljørakeren på 90-tallet, viser en ny undersøkelse fra Universitetet i Oslo.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Det er en alminnelig oppfatning at «alle» mistet interessen for miljøvern en gang rundt 1990. En fersk undersøkelse fra Institutt for medier og kommunikasjon ved Universitetet i Oslo viser at dette er galt. Aftenposten, VG og Stavanger Aftenblad trykker nå flere miljøraker enn noensinne, og opinionmålinger viser at folk har blitt mer opptatt av miljørakeren på 90-tallet.

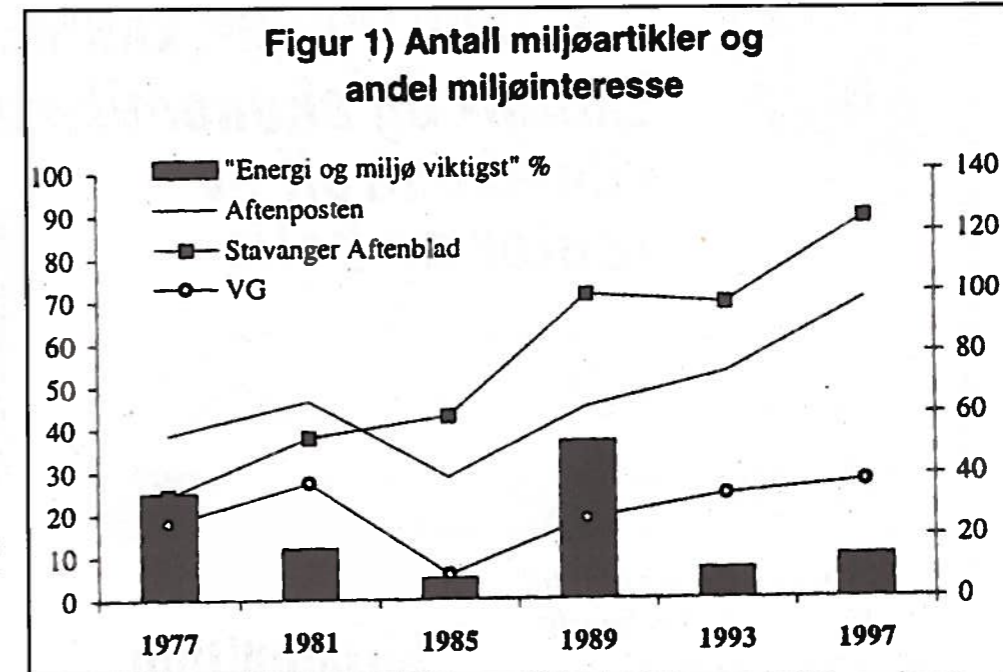
Rapporten «Medier og miljø: En skisse av norske avisers miljødekning 1977-1997» tar for seg de tre avisenes miljødekning og viser at miljøstoff generelt prioriteres ganske likt av disse redaksjonene.

Det begynte med Alta

Spesielt debatten om Alta-utbyggingen førte til stor økning i antall miljøraker i 1981.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Miljøaspektene var en av de viktigste årsakene til at svenske Volvo solgte personbildelen til Ford. Selskapet hadde rett og slett ikke ressurser til å henge med i det

(Grafikk: Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo)

Forsker Øyvind Ihlen betegner videre året 1989 som et høydepunkt. Dette året kom også den offentlige miljødebatten høyere på dagsorden enn den noensinne hadde vært før. Men utviklingen stoppet ikke, og det overrasket Ihlen.

Ja, jeg er overrasket over de tallene som er kommet fram, særlig det faktum at veksten i miljødekningen har fortsatt utover på 90-tallet. Det var det vel ingen som trodde, sier han.

Det som også overrasket Ihlen

var at den «upopulære» miljøpolitikken utgjorde en forholdsvis stor del av miljøstoffet i avisene. Samtidig opptrådte miljøorganisasjonene oftere og oftere i media til tross for at medlemstallene sank.

Fem årsaker

Ifølge Ihlen er det fem hovedårsaker til at utviklingen har gått i denne retningen:

• Journalistene har en høy interesse for miljøspørsmål. Mange av dem har også vært innom miljø-

bevegelsen.

• Det har vært mange dramatiske miljøraker som har stilt mediekrav.

• Det finnes etterhvert en etablert handlingsagenda for så vel nasjonale som internasjonale miljøspørsmål.

• Miljørakeren er blitt sterkere og sterkere institusjonalisert, blant annet gjennom vel etablerte departementer og direktorater.

• Miljøorganisasjonene er blitt mer profesjonelle. ■

Ford og Volvo i grågrønn duett

Volvo klarte ikke å henge med på miljøområdet. Det var en hovedgrunn for å selge personbildelen av selskapet til Ford, ifølge konsernsjef Leif Johansson.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Miljøaspektene var en av de viktigste årsakene til at svenske Volvo solgte personbildelen til Ford. Selskapet hadde rett og slett ikke ressurser til å henge med i det

teknologiske miljøbilracet som utspiller seg mellom de tunge bilprodusentene lenger, skriver det svenske bladet MiljøRapporten.

Verdens minste

Volvo lå på 23. plass i verden

når det gjaldt personbilproduksjon. Det fantes ingen 24. plass. Vi anså at det ville bli meget vanskelig for oss, som verdens minste personbilprodusent å utvikle tilstrekkelig miljøtilpassede motorer og materiell. Dette var en av hovedårsakene til at vi bestemte oss for å selge til Ford, sa Volvos konsernsjef, Leif Johansson på en miljøkonferanse på Columbiauniversitetet i New York nylig.

Volvo ga derfor opp tanken om å på egen hånd delta i kappeløpet der de store bilgigantene

investerer milliarder i å finne fram til morgendagens miljøtilpassede kjøretøy.

Brenselceller og hybrider

Toyota, Daimler, Chrysler, Ford, Volkswagen og flere av de andre større konsernene holder nå blant annet på med eksperimenter for brenselcelledrift og hybridmotorer. Denne utviklingen er ekstra kostbar fordi det stadig ikke finnes et kommersielt marked for slike kjøretøy. ■

DAIKIN AIRCONDITIONING VARMEPUMPER

Energi- og økonomibesparende klimakontroll av kontor og bolig

Demonstreres i vår utstilling!

- ✓ Trådløs fjernkontroll
- ✓ Meget stillegående
- ✓ Rask levering
- ✓ 3-års garanti

Aircondition Kjøøl og Frys as

Enebakkn. 31, 0657 Oslo - Tlf. 22 67 22 00 - Fax 22 67 40 25 - www.akf.no

Miljøaktivist meid ned av mørk Mercedes

Sykelstiaksjonist Unni Sulutvedt skulle dele ut en løpeseddel for Natur og Ungdom da hun ble påkjørt av en bil som stakk av fra åstedet.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Sju medlemmer av Natur og Ungdom ville bruke lørdagen til å drive lokal samferdselspolitikk. Sykelstiaksjonen i Andebu i Vestfold sist helg ble imidlertid svært dramatisk. En av aksjonistene, 20 år gamle Unni Sulutvedt, ble påkjørt og lettere skadet. Bilisten stakk av fra åstedet.

Havnet på panseret
- Jeg så Unni i det hun skulle

dele ut en løpeseddel til en person i en mørk Mercedes. Plutselig kjørte bilen på henne og hun havnet på panseret av bilen som fortsatte videre. Deretter falt hun av, sier en annen av aksjonistene, Trude Myhre, til N&M Bulletin.

Klamret seg fast
- Jeg holdt meg fast i panseret for jeg trodde ikke han ville stoppe. Det eneste jeg tenkte på var hvor lenge jeg kunne klare å holde meg fast i bilen. Jeg tror jeg fikk benet under bilen, for det er

hovent, vondt og fullt av blåmerker, sier Sulutvedt til Sandefjords Blad.

Heldig tross alt
Sulutvedt slapp fra ulykken med blåmerker og skrammer. Hun stod på farten til England rett etter all dramatikken, og har derfor ikke rukket å anmelde forholdet, ifølge moren.

Aksjonistene fikk skrevet ned et bilnummer som inneholder et siffer for mye. Politiet i Sandefjord tror likevel det er godt håp om å finne sjåføren og anbefaler at forholdet blir anmeldt.

Sulutvedt mener påkjørselen viser hvor viktig Andebu Natur og Ungdoms krav om sykkelsti på den sterkt belastede riksveistrekningen mellom Sti og Prestbøen er. ■

Kalenderen

Uke 4 og 7: Etterutdanningskurs i støy og støybekjempelse, Oslo. Arr: Høgskolen i Oslo og Norsk forening mot støy, tlf: 22 45 32 91.

5. - 6. juni: Den sjettede verdenskonferansen om miljø og helse, Oslo. Arr: The International Federation of Environmental Health og Forum for miljø og helse, tlf: 22 00 16 14.

27. august - 1. september: Konferanse om naturvern i storbyer, Praha, Tsjekkia. Arr: Miljøverndepartementet i Tsjekkia, tlf: + 422 2491 1381

18. - 20. november: Konferanse om industriens strategi og tiltak for bærekraftig utvikling, Aalborg, Danmark. Arr: Euro Environment Secretariat: + 45 99 35 55 55. ■

Vil du vite mer om miljøvernpolitikken og landets miljøtilstand?

Da er stortingsmeldingen om "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand" oppslagsverket for deg. Meldingen setter nye mål for miljøvernpolitikken og går gjennom status og bruken av virkemidler på miljøvernområdet. I tillegg til de områdene som er listet opp nedenfor, inneholder meldingen en grundig omtale av området **avfall og gjenvinning** og forvaltningen av **villaksen** i Norge:

- Bevaring av det biologiske mangfoldet
- Friluftspolitikken
- Kulturminnepolitikken
- Oljeforurensning og akutt forurensning
- Helse- og miljøfarlige kjemikalier
- Klima, luftforurensninger og støy
- Internasjonalt miljøvernssamarbeid, miljøvernarbeidet i polarområdene og radioaktiv forurensning

Selv om vi i Norge, så vel som i andre land, strever med å nå miljømålene våre, har vi også oppnådd gode resultater. Ørreten kommer tilbake i områder der sur nedbør gjorde stor skade for få år siden, bruken av stoffer som ødelegger ozonlaget er sterkt redusert, gjenvinning av avfallet øker, og stadig flere verneområder blir opprettet. Men vi må gjøre mer for sikre miljøet for de kommende generasjoner. I folks nærmiljø må støyplagen bli redusert og luftkvaliteten må bli bedre, utslippene av helse- og miljøfarlige kjemikalier må ned, arealbruken må endres slik at skader på det biologiske mangfoldet ikke oppstår, og miljøet i nordområdene må sikres.

Miljøverndepartementet har også lagd en kortversjon av avfallskapittelet i meldinga

Meldingen kan du bestille fra

Akademika, avdeling for offentlige publikasjoner tlf: 22 11 67 70

Møllerg. 17

Postboks 8134 Dep

0033 Oslo

grønt nr: 800 80 960

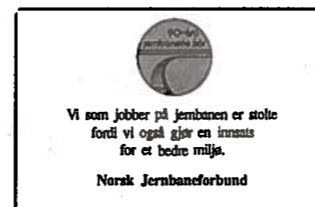
faks: 22 42 05 51

epost: offpubl@sio.uio.no

Både stortingsmeldingen og kortversjonen om avfallspolitikken finner du på internett via Miljøverndepartementets hjemmeside, <http://www.miljo.no>

Vi gratulerer Norges Naturvernforbund med
85-årsjubileet i 1999

Utslippstillatelser på billigsalg

BONN: Handelen med CO₂-kvoter er allerede godt i gang. Storforurensere betaler for en vare som enda ikke finnes:

Rettighetene til å slippe ut drivhusgasser.

N&M Bulletin

ANDREAS TJERNSHAUGEN

Hillary Nussbaum er drivhusgassmegler - hun hjelper bedrifter som vil kjøpe seg utslippstillatelser for CO₂ med å finne selgere. Hennes arbeidsgiver NatSource LLC i New York har i løpet av det siste året bidratt til mer en tolv salgssavtaler for klimakvoter.

- De fleste handlende kan jeg ikke fortelle hvem som har inngått, fordi de ikke er offentlige. Disse kjøperne handler ikke for å få publisitet. De ser på det som en forsikring, sier Nussbaum.

Billige kvoter?

Trusselen kullkraftselskaper og andre vil forsikre seg mot, er kostnadene ved nye miljøkrav den dagen Kyoto-protokollen trer i kraft. Da skal USA, Canada og andre industriland kutte utslippene av drivhusgasser. Bedriftene regner med at myndighetene vil innføre en kvoteordning, hvor selskaper kan kjøpe og selge utslippstillatelser av hverandre. Noen håper å spare penger ved å kjøpe seg kvoter i god tid. Men idag kreves det ikke utslippstillatelser for å slippe ut drivhusgasser i USA. Hvordan kan man selge kvoter som enda ikke finnes?

Søplegass

En av kildene til utslippstillatelser som NatSource tilbyr sine klienter, er gjenvinning av metangass fra søppelfyllinger. Metan er en kraftig drivhusgass som utvikles når organisk materiale råtner. Hvis amerikanske myn-

digheter innfører et kvotesystem, vil avfallsselskaper som reduserer metanutslippene sine få utslippskvoter til overs. Disse kvotene kan selges til eierne av kullkraftverk eller andre bedrifter som har så store kostnader ved å kutte sine egne utslipp at det lønner seg å kjøpe kvoter istedet.

Når metanutslippene fra en

søppelfylling kuttes med et tonn årlig, kan eierne selge utslippstillatelser for mange tonn CO₂. Det skyldes at et tonn metan har rundt tjue ganger så sterk effekt på jordas klima som et tonn CO₂.

Men ingen vet nøyaktig hvilke regler som vil gjelde for kvotehandelen. Derfor er markedet for CO₂-kvoter fortsatt preget av stor usikkerhet.

- Prisene for utslippsreduksjoner tilsvarende et tonn CO₂ varierer fra 50 cent til 5 amerikanske dollar, opplyste Hillary Nussbaum på et seminar i regi av

den amerikanske miljøstiftelsen EDF under klimakonferansen i Bonn.

Dette er betydelig lavere enn prisene som ventes den dagen Kyoto-protokollen trer i kraft. Årsaken er blant annet usikkerhet om det faktisk blir noen kvoteordning. Hvis ikke risikerer kjøperne å ha betalt for en vare uten verdi. De fleste handlende er opsjonsavtaler, hvor kjøperen betaler en sum for retten til å kjøpe en bestemt mengde kvoter på et senere tidspunkt. ■

Handel med svovel siden 1992

BONN: Amerikanske kraftverkseiere har i sju år kjøpt og solgt utslippstillatelser for svovel. Nå ønsker kvotemeglerne seg et nytt marked for drivhusgasser.

N&M Bulletin

ANDREAS TJERNSHAUGEN

Siden 1992 har eierne av amerikanske kullkraftverk kjøpt og solgt utslippstillatelser for svovel, som gir sur nedbør. I 1998 ble det omsatt utslippskvoter for rundt 1,6 milliarder dollar. Akkurat som i internasjonal valutahandel selges ofte kvotene videre av spekulanter, slik at hvert tonn kjøpes og selges flere ganger.

Miljømyndighetene tildelte i utgangspunktet hvert kraftselskap en kvote, fordelt etter tidligere brenselforbruk. Størrelsen på kvotene har gradvis blitt trappet ned. Bedriftene står fritt til å selge utslippsrettigheter, eller å kjøpe ekstra kvoter av andre.

Også nitrogenoksider og flyktige organiske forbindelser er med i det amerikanske systemet

for handel med tillatelser til å forurense.

De store meglerne i dette markedet, selskaper som NatSource, Environmental Financial Products og Cantor Fitzgerald, retter nå blikket mot klimagassene. Cantor Fitzgeralds miljøavdeling har 10 medarbeidere, og har siden 1992 ordnet salgssavtaler for nesten to milliarder amerikanske dollar. Nå er selskapet på vei inn på markedet for klimagasser - et marked de aktivt forsøker å skape. 19. oktober i år annonserte meglerselskapet en avtale om salg av rettighetene til klimagasskutt tilsvarende 2,8 millioner tonn CO₂. Selger var amerikanske bønder som vurderer å legge om til en drift som sikrer at større mengder karbon bevares i jorda. Kjøper er en gruppe kanadiske kraftverkeiere. Car-

ton Bartels, direktør for Cantor Fitzgeralds miljøavdeling, argumenterer for fri omsetning av utslippstillatelser.

- Jeg er overbevist om at markedsmekanismene er de mest effektive redskapene for miljøvern som eksisterer, sier Bartels.

Kvotehandlerne er bekymret for EUs forslag om å begrense mengden utslippstillatelser som kan kjøpes fra utlandet.

- Dette er dårlig business, og dårlig miljøpolitikk. Du kommer til å øke kostnadene ved å forby noen av løsningene. Vi er på nippet til å få med industrien. Hvis vi legger til ekstra utgifter, ødelegger vi det, sier Bartels.

Økonom Mark Kenber i miljøorganisasjonen WWF er uenig:

- På lengre sikt sparer bedriftene og landene penger på at de må gjennomføre en god del av tiltakene selv i første omgang. Da må de utvikle ny teknologi og finne nye løsninger. Når utslippene skal kuttes ytterligere etter 2012, sparer man på at denne innsatsen allerede er gjort, sier Kenber. ■